

เจริญ ตรีศักดิ์ และ พนารัตน์ แสงแจ่ม*

สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อ.องครักษ์
จ.นครนายก 26120

* ติดต่อผู้พิมพ์: panarat@g.swu.ac.th

เสวนาสารเภสัชกรรมและบริการสุขภาพ 2557;1(1):27-29

Charoen Treesak and Panarat Sangjam*

Department of Clinical Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University,
Ongkharak, Nakhonnayok, 26120 Thailand

* Corresponding author: panarat@g.swu.ac.th

Dialogue on Pharmacy and Health Care Practice 2014;1(1):27-29

☞ สานเสวนาวิเคราะห์ใบสั่งยา

ปริศनावัดซีนเด็ก Pediacel® และยาลดไข้พาราเซตามอล

บทคัดย่อ

ในเด็กที่ต้องฉีด Pediacel® ซึ่งเป็นวัคซีน 5 โรค (คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก โปลิโอ ชนิดฉีด และฮิบ) ที่เดือนที่ 6 อาจต้องพิจารณาให้ผลิตภัณฑ์วัคซีนที่มีวัคซีนตัวอื่นเสริมเพิ่มด้วย หรือเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีวัคซีน 6 โรคในเข็มเดียวได้แก่ Infanrix Hexa™ ทำให้ลดการต้องฉีดยาหลายเข็มลงได้ การให้ยาพาราเซตามอลแก่เด็กที่อาจจะมีไข้จากการได้รับวัคซีน ต้องคำนวณขนาดยาตามน้ำหนักตัวทุกครั้ง และพิจารณาความแรงของผลิตภัณฑ์ยาและเลือกอุปกรณ์ให้ยาที่เหมาะสม เพื่อให้การให้ยาได้ขนาดที่แม่นยำและสะดวกที่สุด

คำสำคัญ: วัคซีนเด็ก, Pediacel®, Infanrix Hexa™, พาราเซตามอล

☞ Dialogue on Prescription Analysis

Puzzled Pediatric Pediacel® Vaccine and Paracetamol

ABSTRACT

To vaccinate a 6-month old child with Pediacel® (pertussis, diphtheria, tetanus, injectable polio, and Hib) pharmacists need to consider another product which contains hepatitis B vaccine. With availability of Infanrix Hexa™, risk from multiple injections is minimized. For alleviating vaccination-related fever, paracetamol dosage must be promptly calculated according to the child's weight. Concentration and measuring tool for dosing paracetamol must be considered for accuracy and convenience.

Keywords: pediatric vaccine, Pediacel®, Infanrix Hexa™, paracetamol

กรณีศึกษา

เภสัชกรประจำห้องยาโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งได้รับใบสั่งยาจากแพทย์ ดังนี้

ด.ช. น้ำหนึ่งใจเดียว อายุ 5 เดือน 29 วัน น้ำหนัก 4,800 กรัม

Rx Pediacel® 0.5 cc IM

Tempra® Drops 0.5 cc q 6 hr prn

การจ่ายยาวัคซีน

จากใบสั่งยานี้ พยาบาลขอเบิกวัคซีนไปฉีดให้แก่เด็กก่อน เมื่อได้รับใบสั่งยา เภสัชกรควรตรวจสอบข้อมูลวัคซีนก่อนว่า Pediacel® คือวัคซีนอะไร สามารถให้ในเด็กอายุ 6 เดือนได้หรือไม่ วัคซีน Pediacel® เป็นวัคซีน 5 โรค ประกอบด้วย วัคซีนคอตีบ (pertussis) บาดทะยัก (tetanus) ไอกรน (diphtheria) ฮิบ (*Haemophilus influenzae* type b; Hib) และโปลิโอชนิดฉีด (inactivated poliomyelitis vaccine; IPV) โดยวัคซีนคอตีบ บาดทะยัก ไอกรน เป็นวัคซีนพื้นฐาน (compulsory vaccine) ที่เด็กไทยอายุ 2, 4 และ 6 เดือนควรได้รับและฉีดกระตุ้นที่อายุ 18 เดือน วัคซีนโปลิโอชนิดฉีดเป็นวัคซีนทดแทนใช้แทนวัคซีนโปลิโอชนิดรับประทาน ซึ่งให้แก่เด็กไทยอายุ 2, 4, 6 เดือน และฉีดกระตุ้นที่อายุ 18 เดือน เช่นกัน วัคซีนฮิบเป็นวัคซีนเพื่อเลือกหรือเสริม (optional vaccine) ให้แก่เด็กไทยอายุ 2, 4, 6 และ 18 เดือน หากพิจารณาตามอายุเด็ก 6 เดือน การได้รับวัคซีน Pediacel® ดูเหมือนว่าไม่มีปัญหาอะไร แต่เมื่อพิจารณาตามตารางการให้วัคซีนในเด็กไทยปกติ โดยสมาคมโรคติดเชื้อในเด็กแห่ง

ประเทศไทย 2557 (ตารางที่ 1) จะพบว่าในเด็กอายุ 6 เดือน ควรได้รับวัคซีนตัวอื่นเสริมด้วยเนื่องจากเป็นวัคซีนพื้นฐานที่เด็กแรกเกิด, 2, 4 และ 6 เดือนต้องได้รับ

เมื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าว ลำดับต่อไปก่อนที่จะโทรศัพท์ไปปรึกษาแพทย์ เภสัชกรควรตรวจสอบประวัติการฉีดวัคซีนของเด็กรายนี้ ว่าได้รับวัคซีนตัวอื่นเสริมที่ 6 เดือนมาก่อนหรือไม่ เพราะอาจได้ฉีดวัคซีนก่อนหน้านี้นาน เมื่อตรวจสอบแล้วพบว่าได้รับวัคซีนตัวอื่นเสริมที่แรกเกิด, 2 เดือน และ 4 เดือนแล้ว แต่ยังไม่ได้รับวัคซีนที่ 6 เดือนนั้นควรได้รับพร้อมกับวัคซีนอื่นในวันนี้ ต่อจากนั้น เภสัชกรควรสำรวจในท้องยาว่ามีวัคซีนอะไรบ้างที่มีส่วนประกอบ 6 โรค คือ วัคซีนคอตีบ บาดทะยัก ไอกรน ฮิบ โปลิโอชนิดฉีด และตัวอื่นเสริม ภายใเข็มเดียวกัน เพื่อสะดวกในการฉีด หรือหากไม่มีวัคซีน 6 โรครวมในเข็มเดียว ก็จะต้องให้วัคซีน 5 โรคร่วมกับวัคซีนตัวอื่นเสริม ซึ่งเท่ากับว่าเด็กจะได้รับวัคซีน 2 เข็มในเวลาเดียวกัน เมื่อสำรวจวัคซีนในท้องยาโรงพยาบาลพบว่าผลิตภัณฑ์วัคซีน 6 โรคในเข็มเดียว คือ Infanrix Hexa™ เภสัชกรจึงได้โทรศัพท์แจ้งแพทย์ว่าเด็กอายุ 6 เดือน ควรได้รับวัคซีน 6 โรค และห้องยามีวัคซีน 6 โรค ชื่อการค้า Infanrix Hexa™ แพทย์จึงเปลี่ยนวัคซีนจาก Pediacel® เป็น Infanrix Hexa™ ตามที่เภสัชกรแจ้ง (ส่วนประกอบและรูปผลิตภัณฑ์ทั้งสองแสดงในตารางที่ 2 และรูปที่ 1 ตามลำดับ)

ตารางที่ 1 การให้วัคซีนในเด็กไทยปกติ โดยสมาคมโรคติดเชื้อในเด็กแห่งประเทศไทย 2557¹

													
วัคซีนจำเป็นที่ต้องให้กับเด็กทุกคน													
วัคซีน	อายุ	แรกเกิด	1 เดือน	2 เดือน	4 เดือน	6 เดือน	9 เดือน	12 เดือน	18 เดือน	2 ปี	2½ปี	4-6 ปี	11-12 ปี
บีซีจี (BCG)		BCG											
ตับอักเสบบี (HBV)		HBV1	(HBV2)	HBV3	HBV4	HBV5							
คอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดทั้งเซลล์ (DTwP)				DTwP-HB1	DTwP-HB2	DTwP-HB3			DTwP กระตุ้น 1			DTwP กระตุ้น 2	Td และ ทุก 10 ปี
โปลิโอชนิดกิน (OPV)				OPV1	OPV2	OPV3			OPV กระตุ้น 1			OPV กระตุ้น 2	
หัด-หัดเยอรมัน-คางทูม (MMR)								MMR1				MMR2	
ไข้มองอักเสบเจอี (JE)								JE1, JE2 ห่างกัน 4 สัปดาห์		JE3			
วัคซีนอื่นๆ ที่อาจให้เสริม หรือทดแทน													
วัคซีน	อายุ	2 เดือน	4 เดือน	6 เดือน	9 เดือน	12 เดือน	18 เดือน	2 ปี	4-6 ปี	11-12 ปี			
คอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรนชนิดไร้เซลล์ (DTaP, Tdap)		DTaP1	DTaP2	DTaP3			DTaP กระตุ้น 1		Tdap หรือ DTaP กระตุ้น 2	Tdap ต่อไป ทุก 10 ปี			
โปลิโอชนิดฉีด (IPV)		IPV1	IPV2	IPV3			IPV4		IPV5				
ฮิบ (Hib)		Hib1	Hib2	Hib3			Hib4						
ไข้มองอักเสบเจอี (Live JE)							Live JE 1, 2						
ตับอักเสบบี (HAV)							HAV ให้ 2 ครั้ง ห่างกัน 6-12 เดือน						
อีสุกอีใส (VZV) หรือวัคซีนรวมหัด-หัดเยอรมัน-คางทูม-อีสุกอีใส (MMRV)							VZV1 (หรือ MMRV1)		VZV2 (หรือ MMRV2)				
ไขหวัดใหญ่ (Influenza)					Influenza ให้ปีละครั้งช่วงอายุ 6 เดือน-18 ปี (เน้นในอายุ 6-24 เดือน) ในปีแรกฉีด 2 เข็มห่างกัน 4 สัปดาห์								
นิวโมคอคคัสชนิดคอนจูเกต ¹¹ (PCV)		PCV1	PCV2	PCV3			PCV4						
โรต้า (Rota)		Rota1	Rota2	Rota3 (เฉพาะ pentavalent)									
เอชพีวี (HPV)											HPV 3 เข็มที่ 0, 1-2, 6 เดือน		

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบปริมาณแต่ละส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์วัคซีน Pediacel® และ Infanrix Hexa™

โรคที่ป้องกัน	ปริมาณส่วนประกอบวัคซีนต่อโดส (0.5 mL)	
	Pediacel ®	Infanrix Hexa ™
Pertussis	Pertussis toxoid (PT) 20 mcg	Pertussis toxoid (PT) 25 mcg
Diphtheria	Diphtheria toxoid 15 Lf	Diphtheria toxoid ≥ 30 IU
Tetanus	Tetanus toxoid 5 Lf	Tetanus toxoid ≥ 40 IU
<i>Haemophilus influenzae</i> Type B (Hib)	Purified polyribose ribitol phosphate capsular polysaccharide (PRP) of <i>H. influenzae</i> Type b 10 mcg bound to tetanus protein 20 mcg as carrier protein	Polysaccharide [polyribosyl-ribitol-phosphate (PRP) of <i>H. influenzae</i> Type b 10 mcg conjugated to tetanus toxoid 20-40 mcg as carrier protein
Polio	Poliovirus type 1 (Mahoney strain) 40 D-antigen units, poliovirus type 2 (MEF strain) 8 D-antigen units	Poliovirus type 1 (Mahoney strain) 40 D-antigen units, poliovirus type 2 (MEF-1 strain) 8 D-antigen units, poliovirus type 3 (Saukett strain) 32 D-antigen units
Hepatitis B	-	Hepatitis B surface antigen 10 mcg

a) Pediacel®

b) Infanrix Hexa™

รูปที่ 1 ผลิตภัณฑ์วัคซีน Pediacel® และ Infanrix Hexa™^{3,4}

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า การผสมวัคซีนไวรัสตับอักเสบบีร่วมกับ วัคซีนรวมของคอตีบ ไอกรน บาดทะยัก โปлиоชนิดฉีด และฮิบ จะทำให้ประสิทธิภาพของวัคซีนไวรัสตับอักเสบบีลดลงหรือไม่ มีหลักฐานว่าลดลง แต่แม้ลดลงยังคงให้ภูมิคุ้มกันที่สูงกว่าระดับต่ำสุดที่สามารถป้องกันโรคได้เป็นร้อยเท่า⁵

การจ่ายยาลดไข้

หลังจากพยาบาลได้ฉีดวัคซีน 6 โดสให้แก่เด็กแล้ว ส่งใบสั่งยา คืนห้องยา เพื่อให้จัดยาและติดฉลากยาที่แพทย์สั่งกลับบ้าน คือ Tempra® Drops 0.5 มิลลิลิตร ทุก 6 ชั่วโมง เวลาที่ใช้ ยา Tempra® Drops คือ ยาเม็ดเชื่อม paracetamol ความแรง 80 มิลลิกรัมต่อ 0.8 มิลลิลิตร (รูปที่ 2) ขนาดยาที่ใช้เพื่อลดไข้ คือ 10 - 15 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัมต่อครั้ง ทุก 4 - 6 ชั่วโมง ขนาดยาสูงสุดไม่เกิน 2.6 กรัมในเวลา 24 ชั่วโมง⁶ เกสซอร์ควร ตรวจสอบขนาดยา paracetamol ที่แพทย์สั่งเทียบกับน้ำหนักตัว เด็ก ซึ่งข้อมูลน้ำหนักตัวเด็กสามารถทราบได้จากน้ำหนักตัวที่ระบุ ไว้ในใบสั่งยา หรือในเวชระเบียนผู้ป่วยนอก หรือหากไม่มีการ บันทึกไว้ ก็สามารถถามจากผู้ปกครองที่พาเด็กมาพบแพทย์ได้ ในที่นี้ใบสั่งยาได้ระบุน้ำหนักตัวเด็กคือ 4,800 กรัมหรือ 4.80 กิโลกรัม ดังนั้น ควรได้รับยา paracetamol 48 – 72 มิลลิกรัมต่อ ครั้ง การได้รับยา Tempra® Drops 0.5 มิลลิลิตร เท่ากับ paracetamol 50 มิลลิกรัม (หรือ 0.5 มิลลิลิตร) ทุก 6 ชั่วโมง ซึ่ง อยู่ในช่วงขนาดยา paracetamol ที่แนะนำให้ใช้

รูปที่ 2 ผลิตภัณฑ์ยา Tempra® Drops และหลอดหยดในกล่อง ผลิตภัณฑ์

เมื่อผู้ช่วยเภสัชกรจัดยาและติดฉลากยาบนกล่องยาแล้ว เกสซอร์ตรวจยาที่จัดแล้วเทียบกันระหว่างใบสั่งยากับฉลากยาและ ผลิตภัณฑ์ยา ทั้งชื่อผู้ป่วย ชื่อยา ความแรงของยา วิธีการ

รับประทานยา และจำนวนยาที่จ่าย ว่ายา Tempra® Drops ที่จัด มาถูกต้องตามที่แพทย์สั่ง เกสซอร์ควรสำรวจด้วยว่าได้จัดอุปกรณ์ ที่ใช้ตวงยาให้แก่ผู้ป่วยหรือไม่ โดยปกติผลิตภัณฑ์ยา Tempra® Drops จะมีหลอดหยดอยู่ในกล่องพร้อมขวดยา ซึ่งหลอดหยด ดังกล่าวจะมีขีดระบุปริมาตรยาที่ 0.4, 0.8 และ 1.0 มิลลิลิตร (รูปที่ 2) แต่ผู้ป่วยต้องรับประทาน 0.5 มิลลิลิตร การตวงยาด้วยหลอด หยดดังกล่าวอาจทำให้ได้ปริมาตรไม่ตรงตามที่แพทย์สั่ง เกสซอร์ ควรแก้ไขโดยจัดหาอุปกรณ์ตวงยาที่เหมาะสม เช่น ไชริงค์ขนาด 3 มิลลิลิตร และควรอธิบายวิธีการใช้ ไชริงค์ การเปิดฝาขวด Tempra® Drops ซึ่งเป็นฝาป้องกันเด็กเปิด (child-proof cap หรือ child-resistant cap) ซึ่งต้องหมุนเปิดในขณะที่กดฝาไว้ด้วย และ แนะนำการดูปริมาตรยาบน ไชริงค์ให้ถูกต้องด้วย

สรุป

แม้ใบสั่งยาที่มีรายการยาเพียง 2 ชนิด เกสซอร์ก็ต้องวิเคราะห์ ใบสั่งยาโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย ในกรณีนี้คือ ได้รับ วัคซีนครบและถูกต้อง และลดการต้องฉีดยาซ้ำหลายเข็ม โดย เลือกผลิตภัณฑ์ที่มีจำนวนวัคซีนครอบคลุมการฉีดในวันนั้น (ถ้าหา ได้) เพื่อให้สามารถฉีดเพียงครั้งเดียว ลดการเจ็บ และอาการไม่พึง ประสงค์ต่าง ๆ จากการฉีดยา และอาจลดค่าใช้จ่ายในการ รักษาพยาบาลได้ด้วย เมื่อได้รับวัคซีน ผู้ป่วยอาจได้รับยา paracetamol เพื่อลดไข้จากการได้รับวัคซีนด้วย เกสซอร์ควร ตรวจสอบลักษณะของผลิตภัณฑ์ยาลดไข้ในเรื่องขนาดยา ความ แรงของยา และเลือกอุปกรณ์ตวงยาให้เหมาะสม รวมทั้งแนะนำ วิธีการเปิดขวดยา และการใช้อุปกรณ์ตวงยาเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับยา ถูกต้องตรงตามแพทย์สั่ง และใช้ยาได้อย่างสะดวก

References

1. Infectious Disease Association of Thailand. Immunization schedule for Thai children 2014. (Accessed on Jun. 10, 2013, at http://pidst.or.th/files_knowledge/pidst_20140123134007_filekhov.pdf). (in Thai)
2. MIMS Thailand. MIMS Annual. 25th ed. 2013. Bangkok. TMS (Thailand), 2013: pp.335, 495.
3. MIMS Thailand. PediaCel®. (Accessed on Jun. 10, 2013., at <http://www.mims.com/Thailand/drug/info/Pediacel/?type=brief>).
4. MIMS Thailand. Infanrix Hexa™. (Accessed on Jun. 10, 2013, at <http://www.mims.com/Thailand/drug/info/Infanrix%20Hexa>).
5. Edwards KM, Decker MD. Combination vaccines. *Infect Dis Clin N Am* 2001;15:209-230.
6. Lacy CF, Armstrong LL, Goldman MP. Drug information handbook with international trade names index. 20th ed. Ohio. Lexi-Comp, Inc., 2011.